

Список бібліографічних посилань

1. Белкин Р. С. Курс криминалистики. Общая теория криминалистики : в 3 т. : Т. 1. М. : Юристъ, 1997. 538 с.
2. Соколов Ю. Н. Информационная природа уголовно-процессуальных доказательств. *Российский юридический журнал*. 2010. № 5. С. 148–154.
3. Kirk P. L. Crime Investigation – Physical Evidence and the Police Laboratory. New York : John Wiley&Sons, 1953. 806 p.
4. Horswell J. The Practice Of Crime Scene Investigation. Boca Raton ; London ; New York ; Washington, D.C. : CRC Press LLC, 2004. P. 33.
5. Про інформацію : закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст. 650. (Зі змін. та допов.).
6. Белкин Р. С. Собрание, исследование и оценка доказательств. М. : Наука, 1966. 295 с.
7. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI : *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10, 11–12, 13. Ст. 88. (Зі змін. та допов.).
8. Попов И. А. Глава 24. Осмотр. Освидетельствование. Следственный эксперимент // Комментарий к Уголовно-процессуальному кодексу Российской Федерации / под общ. ред. В. В. Мозякова. М. : Экзамен XXI, 2002. С. 400.
9. ДСТУ 4163-2003. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлювання документів. Чинний від 01.09.2003. офіц. вид. Київ, 2003. (Інформація та документація).
10. Про електронні документи та електронний документообіг : закон України від 22.05.2003 № 851-IV *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 36. Ст. 275. (Зі змін. та допов.).

Одержано 15.10.2019

УДК 001.891

Ігор Володимирович ВЛАСЕНКО,

кандидат технічних наук, доцент,

доцент кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-3882-530X>

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО ГУРТКА КАФЕДРИ ТАКТИЧНОЇ І СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ХНУВС

Життя Харківського національного університету внутрішніх справ не можливе без наукової діяльності курсантів та студентів. В університеті створено та успішно функціонує наукове товариство студентів, курсантів, слухачів, аспірантів, ад'юнктів, докторантів і молодих вчених Університету. Цей напрямок є суттєвим і у діяльності кафедри Тактичної і спеціальної фізичної підготовки. Курсанти та студенти, які вступили до складу наукового гуртка кафедри ТСФП, автоматично набувають статусу членів Наукового товариства. А викладачі кафедри мають змогу долучити до загальноуніверситетського напрямку майбутніх науковців.

Кафедра Тактичної і спеціальної фізичної підготовки університету має певні досягнення та специфічні особливості наукової діяльності курсантів та студентів. Накопичений досвід потребує узагальнення та оприлюднення.

Перший набір курсантів до наукового гуртку, тоді ще кафедри Тактико-спеціальної підготовки, відбувся у 2002 році. І вже наступного року з'явилися перші наукові здобутки, два курсанти прийняли участь у написанні наукових статей. Перші роботи носили суто теоретичний характер і не мали достатньої опробованості, бракувало практичної значимості. Але перші кроки гуртку кафедри вказали на наявність значних прогалин у науковому підході до правоохоронної діяльності, як казали курсанти бракувало «поліцейської науки». Вже в перші роки існування були визначені основні напрямки діяльності курсантського наукового гуртку кафедри:

- забезпечення особистої безпеки правоохоронців у нормальних та екстремальних ситуаціях;
- підвищення ефективності дій правоохоронців при виконанні службово-бойових задач.

Щороку відбувався набір до гуртку з числа першокурсників, а їх старші товариші вже передавали свій досвід і своє відношення до нового підходу, експериментальної науки у правоохоронній діяльності. Відпрацьовувалася спадкоємність та передача досвіду наступному поколінню, в результаті чого зараз можна казати про яскраві особливості діяльності гуртку кафедри, гурток став науково-практичним. На цей час основними напрямками діяльності гуртку кафедри є:

1. Наукова діяльність (написання статей, тез, виступи на конференціях, написання наукових робіт);
2. Експериментальні дослідження, тренування дій сил правопорядку в штатних та екстремальних ситуаціях;
3. Показові виступи;
4. Виїзні тренінги (польові виходи, альпінізм, штурмова підготовка, пейнтбол, стрибки з парашутом і т. ін.).

До складу гуртка входить Тактико-спеціальний підрозділ (ТСП) «Щит». До основних задач цього підрозділу відносяться:

1. Дії поліцейських у екстремальних умовах;
2. Опрацювання нових способів, методик, принципів, методів підготовки та виконання службово-бойових задач особовим складом Національної поліції;
3. Підготовка до виконання службово-бойових задач у підрозділах Національної поліції.

Відразу після вступу до гуртка, першокурсники обирали тему майбутніх досліджень, які згодом, могли змінюватися та розширятися. Теми наукових досліджень постійно доповідаються на засіданнях гуртку. Але кожен з них приймав участь у будь-яких експериментах, які проводили інші гуртківці. Особливістю наукової діяльності гуртку є органічне поєднання теоретичної і практичної складової. Для отримання суттєвих результатів замало теоретичного аналізу, необхідно проведення експериментальної дослідницької роботи. Проблема в службово-бойовій діяльності правоохоронних органів, яка розглядалася під призою експериментів, була більш зрозумілою і потребувала не стандартних рішень, а члени гуртку більш глибоко освоювали методики і методи наукових досліджень. Тому вони неодноразово, майже щорічно, ставали переможцями конкурсів наукових робіт різного рівня. Особливо цінними перемогами є участь у Всеукраїнських конкурсах найкращих наукових робіт з дисциплін, які не є профільними в нашому вищі (Охорона праці та Безпека життєдіяльності). Стала приємною традицією участь у конференціях членів гуртку в інших вищих закладах освіти (Національний університет цивільного захисту України, Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого, Національна академія Національної гвардії України), де наші роботи отримують завжди тільки позитивні відгуки. Кожного року члени гуртку кафедри стають магістрами нашого університету та троє отримали наукову ступінь.

Наступною відмінністю гуртку є система відзнак. Мотивація діяльності за рахунок створення чогось нового та почуття першості у будь якій справі не повна. Нами самостійно було розроблено перелік та дизайн відзнак. Символізм та призначення кожної складової відзнаки розроблявся окремо і ретельно. Девізом гуртку є давнє арабське прислів'я «Виживи сьогодні, щоб битися завтра». Особливі відзнаки ТСП «Щит» та умови їх отримання надані у таблиці 1. Умови отримання відзнак складаються з нормативів та переліку обов'язкових складових.

Таблиця 1

Умови отримання відзнак ТСП «Щит»

Вид відзнаки	Умови отримання відзнаки
Нашивка	за постійну участь у діяльності гуртку
Шеврон	за досягнення та керування певними напрямками діяльності гуртку
Жетон	за виконання випробувань на фізичну підготовку
Нагрудний знак	за наукові досягнення, особисту підготовку, керівництво особовим складом гуртка та їх підготовку

Не менш значимою є практична складова діяльності гуртку. Тренування фізичних здібностей, професійних, тактичних навичок, психологічної готовності та стресостійкості, боєздатності та адаптаційних можливостей призвели до професійної спрямованості їх діяльності. Деякі з членів гуртку зараз проходять підготовку та несуть службу в підрозділах спеціального призначення МВС та СБУ. З перших кроків кожний з них розумів практичну спрямованість наукових досліджень. Так, курсанти гуртку приймали участь у дослідженнях на тему «Заходи щодо забезпечення особистої безпеки персоналу та підвищення його професійного рівня» по заявкам Відділу державного нагляду з охорони праці (ВДНОП) Головного штабу МВС України на 2006 – 2013 роки, ГУМВС України в Харківській області та УМВС України міста Харкова. Не менш суттєвим є і залучення курсантів ТСП «Щит» до показових виступів в університеті.

Пріоритетним напрямком є розробка та удосконалення способів, порядку та засобів щодо забезпечення особистої безпеки правоохоронців. Основними завданнями з цього приводу є:

- зниження рівня загального травматизму;
- зниження травматизму при проведенні оперативних дій;
- підвищення боєздатності та боєготовності правоохоронців;
- удосконалення способів, форм та методів застосування засобів індивідуального захисту, спецзасобів та зброї;
- підвищення ергономічності екіпіровки та транспортних засобів;
- захист від небезпечних та шкідливих чинників.

З назви наукового гуртку витікає його пряма спрямованість – тактико-спеціальна підготовка. Основними напрямками тактико-спеціальної підготовки гуртку є:

- планування оперативних заходів;
- оцінка обстановки (частна та загальна);
- розрахунок сил та засобів;
- тактика малих оперативних груп;
- тактика дій в оперативній обстановці;
- тактика дій груп при проведенні поліцейських та спеціальних поліцейських операцій;
- взаємодій тактичних груп між собою;
- тактика дій в складних умовах.

Опрацювання екстремальних ситуацій і визначення принципів та надання алгоритму дій в них є вкрай важливим напрямком діяльності гуртку. Напередодні кожного виходу, експерименту або змагання всі учасники ретельно опрацьовують на схемах свої дії, аналізують ситуацію і корегують та приймають рішення. Інтелектуальне навантаження перед та під час фізичних та тактичних іспитів має велике виховне значення. Таким чином відпрацьовується не тільки виконавча дисципліна але і командирські навички. Кожен член гуртку поперемінно виконує задачі старшого під час змагань та тренувань. Майбутній спеціаліст повинен вміти примати рішення, брати на себе

відповідальність, діяти ініціативно та ефективно, що і відпрацьовується під час занять гуртку. Виховання та підготовка майбутніх правоохоронців через екстремальні ситуації має дуже ефективну результативність. Польові виїзди з ночівлею, багатокілометрові марші з випробуваннями, опрацювання нових способів ведення вогняного контакту у тирі, тренування штурму різних будівель, альпіністська підготовка, подолання різних смуг перешкод, маскуванню, дії в умовах екстремальних температур та недостатньої видимості, тактична акробатика, подолання водних перешкод, паркур, вольтижировка, екстремальне водіння, стрибки з парашутом не тільки гартували гуртківців але і давали можливість на практиці випробувати набуті під час тренувань навички. Після кожного тактичного виходу або виїзду члени гуртку на засіданні аналізують результати та визначають висновки і основні напрямки щодо покращення своєї дії.

Окремо необхідно сказати про відпрацювання можливого вогняного контакту. Найбільш приближений спосіб опрацювання цієї ситуації, це пейнтбол. Члени гуртку приймали участь у багатьох експериментах з залученням пейнтбольного обладнання: у одноповерхових та багатоповерхових будівлях, у лісі, на великих майданчиках з великою кількістю супротивників (загальна кількість до 1000 учасників), в ночі, узимку, під дощем, під час висотних переправ, при моделюванні отримання поранення, з учасниками бойових дій та спецпризначенцями. Ними розроблялися загальна тактика, тактичні ходи, схеми бою і корегувалися під час змагань. Крім того з 2008 року ТСП «Щит» приймає участь у першості Харківської пейнтбольної ліги спортивного та тактичного пейнтболу. Вони ставали неодноразово переможцями на етапах першості та у загальному заліку. Майбутні правоохоронці успішно захищають честь нашого університету у двобої з професіональними спортсменами.

Психологічна підготовка спрямована на забезпечення особистої безпеки правоохоронців та на підвищення ефективності виконання службово-бойових задач. Для цього розроблені методики підвищення боездатності та боеготовності бійців, так, наприклад, методика емоційної реабілітації дозволяє значно підвищити ці дві якості правоохоронців за малий час і без великих зусиль. На гуртку розроблені тестові завдання, які постійно опрацьовуються, визначається рівень розвитку кожного гуртківця та обирається суто індивідуальний підхід щодо удосконалення його бойових якостей.

Багаторічний досвід роботи гуртку вказує на підвищену ефективність цієї діяльності у сфері підготовки професіональних майбутніх правоохоронців. Методики та методи діяльності гуртку потребують поширення та використання у навчальному процесі вищих навчальних закладів системи МВС. Діяльність науково-практичного гуртку кафедри Тактичної і спеціальної фізичної підготовки багатогранна і має певні традиції, зневажати та не підтримувати які кожне покоління гуртківців не має право. Тільки повна віддача, прагнення перемоги та науковий підхід дає змогу підтримувати високий рівень готовності та самовіддачі курсантів та студентів ТСП «Щит».

Одержано 29.10.2019

УДК 341:351.862.4

Андрій Васильович ВОЙЦІХОВСЬКИЙ,

кандидат юридичних наук, доцент,

професор кафедри конституційного і міжнародного права факультету № 4

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-5629-8852>

ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ПРОТИДІЇ ЗАГРОЗАМ КРИТИЧНІЙ ІНФРАСТРУКТУРИ

Критична інфраструктура стала одним із найбільш часто обговорюваних у міжнародній спільноті питань. У розвинутих країнах, що займають значимі в світі позиції щодо розвитку системи інфраструктури, питання, пов'язані із забезпеченням захисту його від криз, ризиків і загроз, є одними з найбільш актуальних на порядку денному.

Критична інфраструктура є життєво важливою структурою, тобто найнеобхіднішою, винятковою, стратегічно орієнтованою структурою, що забезпечує життєдіяльність держави. Існують певні критерії, завдяки яким інфраструктури стають «критично» значущими. Найважливіші з них: навіть короточасне порушення діяльності і функцій об'єктів може призвести до серйозних ризиків для держави і суспільства, а також, до економічних втрат. Ланцюгова реакція катастрофи, викликані аварією, є свого роду «ефектом метелика», який може паралізувати діяльність всього суспільства, поширившись за «принципом доміно» на інші галузі.

На сьогодні в більшості зарубіжних країн захист критичної інфраструктури став одним із пріоритетних напрямків забезпечення безпеки. З цією метою були створені і постійно вдосконалюються різноманітні системи захисту об'єктів критичної інфраструктури.

Критично важлива інфраструктура має ключове значення для публічного порядку, економічної стабільності і національної безпеки держав, тому це питання відноситься до компетенції держави. При цьому, найбільш уразливі в цій галузі є саме розвинені країни.

Значна частина об'єктів критичної інфраструктури знаходиться у власності приватного бізнесу, тому держава і приватний сектор змушені спільно нести відповідальність за безпеку і стабільне функціонування об'єктів критичної інфраструктури.